

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1998-1999

23 april 1999

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Guy Swennen en mevrouw Sonja Becq –

houdende scheidingsbemiddeling

VOORSTEL VAN DECREET

– van mevrouw Patricia Ceysens c.s. –

houdende scheiding- of omgangsbegeleiding en scheidingsbemiddeling

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin
uitgebracht door mevrouw Veerle Heeren**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, de heer Jan Béghin, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heren Marc Olivier, Bart Vandendriessche ;

mevrouw Yolande Avontroodt, mevrouw Patricia Ceysens, de heer Etienne De Groot ;

de heer Peter De Ridder, mevrouw Kathy Lindekens, de heer Guy Swennen ;

de heren Wilfried Aers, Felix Strackx ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel.

Plaatsvervangers :

de heren Leo Cannaerts, Johan De Roo, mevrouw Veerle Heeren, mevrouw Kathleen Helsen, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Marleen Vanderpoorten, mevrouw Sonja Van Lindt ;

de heren Fred Dielens, Johnny Goos, Jacky Maes ;

de heren Frank Creyelman, Karim Van Overmeire ;

de heer Herman Lauwers ;

de heer Jos Stassen.

Zie :

953 (1998-1999)

- Nr. 1 : Voorstel van decreet
- Nr. 2 : Motie
- Nr. 3 : Advies van de Raad van State
- Nr. 4 : Amendementen
- Nr. 5 : Amendementen

INHOUDSOPGAVE

Blz.

1.1	Uiteenzetting door mevrouw Boliau en de heer Steven Brouwers van de Vereniging van Vlaamse Balies	4
1.2	Bespreking	5
2.1	Uiteenzetting door de heer Marc De Graeve en professor Hélène Casman van de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen	9
2.2	Bespreking	10
3.1	Uiteenzetting door de heer Fons De Neve en mevrouw Carine Vansteenbrugge van de Bond van Grote en van Jonge Gezinnen	10
3.2	Bespreking	11
4.1	Uiteenzetting door mevrouw Ann Van Pelt en mevrouw Chris De Bruyne van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk	12
4.2	Bespreking	13
5.1	Uiteenzetting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris van het Vlaams Parlement	14
5.2	Bespreking	15

DAMES EN HEREN,

In het kader van de bespreking van het voorstel van decreet van de heer Guy Swennen en mevrouw Sonja Becq houdende scheidingsbemiddeling (*Parl. St. VI. P.*, 1997-98, nr. 953/1-4) en het voorstel van decreet van mevrouw Patricia Ceyens c.s. houdende scheiding- of omgangsbegeleiding en scheidingsbemiddeling (*Parl. St. VI. P.*, 1998-99, nr. 1140/1-3) hield de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin een hoorzitting op donderdag 22 oktober 1998.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter : We vragen de verschillende sprekers om hun organisatie voor te stellen en hun standpunt te geven over de voorstellen van decreet. Daarna kunnen de leden van de commissie vragen stellen. Ik heb een brief gekregen van iemand die zegt dat de twee voorstellen van decreet elkaar aanvullen en dat het wenselijk is dat de eigen aanpak van het recht en het welzijnswerk verzoend worden. Hopelijk kan deze hoorzitting hiertoe bijdragen.

1.1. Uiteenzetting door mevrouw Boliau en de heer Steven Brouwers van de Vereniging van Vlaamse Balies

Mevrouw Geneviève Boliau, voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Balies : We danken de commissie dat wij hier het standpunt van de advocatuur mogen komen uiteenzetten. We spreken hier namens de Vereniging van Vlaamse Balies, die 13 balies en meer dan 6200 advocaten verenigt. De advocatuur is zeer begaan met familiebemiddeling. We beoefenen deze conflicthantering reeds de facto. De Nationale Orde van Advocaten heeft in juni 1997 een reglement uitgewerkt ; op 1 oktober 1997 is dit in voege getreden. Er hebben reeds 60 Nederlandstalige geaccrediteerden de opleiding binnen de Orde gevolgd en minstens één advocaat oefent inmiddels de activiteit uit. In België zijn we voorlopers op gebied van de reglementering van de scheidingsbemiddeling. We willen absoluut de wildgroei tegengaan en voldoende kwaliteit garanderen. Meester Brouwers, een specialist in familierecht die ook het reglement van de nationale Orde heeft helpen opstellen, zal nu de voorstellen van decreet analyseren.

De heer Steven Brouwers, Vereniging van Vlaamse Balies : We ijveren voor een kwalitatief hoogstaande scheidingsbemiddeling en tegen de wildgroei van alternatieve vormen van conflicthantering. Ik heb drie fundamentele opmerkingen bij de tekst

van het voorstel van decreet van de heer Swennen en mevrouw Becq. De begripsomschrijving in artikel 2 is vaag en onnauwkeurig. Dit kan tot zware problemen leiden. De voornaamste voorwaarden voor goede bemiddeling in het algemeen en bij scheiding in het bijzonder zijn de geheimhoudingsplicht en het verbod om tegenstrijdige belangen te dienen. Hierover vind ik niets in de voorstellen. Ten slotte moeten we er ons voor hoeden om niet af te glijden naar nieuwe vormen van bevoogding en betutteling.

De eerste consequentie van de vage begripsomschrijving in artikel 2 is dat er geen definitie van scheidingsbemiddeling in staat. Een tweede gevolg is dat deze omschrijving en dus ook de reglementering van toepassing is op alle advocaten en notarissen die in hun dagelijkse beroepsuitoefening in familiezaken onderhandelingen voeren om tot een overeenkomst te komen. Bepaalden onder hen zullen dus een erkenning hebben en anderen zullen een groot deel van hun beroep illegaal uitoefenen.

Dezelfde bemerking is van toepassing op vrede-rechters en rechters van de rechtbank van eerste aanleg. Volgens artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek zijn zij verplicht te streven naar een vergelijk en zelfs in het geval van scheiding op gronden zijn ze volgens artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek verplicht om partijen tot een vergelijk te brengen en daarvan proces-verbaal op te stellen. Doordat deze nieuwe reglementering activiteiten die reeds tot de beroepsuitoefening van deze beroepsgroepen behoren, nieuwe erkenningsvereisten oplegt, overschrijdt de Vlaamse overheid haar bevoegdheden. Tot nader order horen het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek tot de bevoegdheden van de federale wetgever.

Ik kan dit het beste verduidelijken met het volgende voorbeeld. Dit decreet is te vergelijken met een reglement dat een officier van het Belgische leger die in Vlaanderen wordt gelegerd, plots niet meer erkent als officier, tenzij hij een bijkomende erkenning heeft. Dit kan tot bizarre situaties leiden. Als een advocaat in Antwerpen onderhandelt over een scheiding met onderlinge toestemming (EOT) met een Brusselse confrater en deze laatste geen vergunning heeft, dan treedt hij illegaal op.

Het hele familierecht maakt deel uit van het Burgerlijk Wetboek en dit is een federale aangelegenheid. Bovendien is bijna negentig percent van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek van openbare orde. Dit betekent dat mensen niet zomaar gelijk wat kunnen overeenkomen en zeker geen overeenkomsten die tot doel hebben gerechtelijke

beslissingen te wijzigen. Als de Vlaamse overheid daaraan erkenningsvoorwaarden oplegt, overschrijdt ze haar bevoegdheden.

Mijn tweede belangrijke bemerking is dat de geheimhoudingsplicht en de plicht om geen tegengestelde belangen te dienen niet in het voorstel van decreet opgenomen zijn. Er wordt zelfs bepaald dat men jaarlijks aan de regering moet rapporteren volgens de normen die deze uitvaardigt. Men spoort mensen dus aan om het beroepsgeheim te schenden. In de wettelijke reglementering van scheidingsbemiddeling, van bijvoorbeeld Frankrijk en Quebec, wordt in de wetgeving veel belang gehecht aan de geheimhoudingsplicht zowel tegenover de overheid als tegenover de rechtbank. In Franstalig België worden door de rechtbanken vaak bemiddelaars aangesteld. Om hun taak goed te kunnen uitvoeren, is het essentieel dat deze aan het beroepsgeheim zijn gebonden.

Ten derde moeten we ervoor opletten om geen nieuwe bevoegding te organiseren. In de advocatuur in het algemeen en vooral bij de specialisten in familierecht krijgt men meer oog voor de verantwoordelijkheidszin van de partijen. Door deze reglementering dreigt men de scheidende koppels opnieuw te betuttelen. Een doorsnee scheidend koppel heeft genoeg verantwoordelijkheidszin, zodat een psychosociale therapeutische begeleiding niet nodig is. In uitzonderlijke gevallen is zo een begeleiding wel aangewezen, maar men mag een algemeen reglement niet baseren op dergelijke uitzonderlijke situaties.

1.2. Bespreking

De heer Etienne Van Vaerenbergh : Ik zou aan mevrouw Boliau willen vragen dat ze aan alle leden van deze commissie een kopie van het reglement van de Nationale Orde van Advocaten ter beschikking zou stellen. Daarin is wellicht een definitie te vinden van scheidingsbemiddeling.

Mevrouw Geneviève Boliau : Ik heb dit reglement bij en ik zal kopieën laten ronddelen.

Mevrouw Patricia Ceysens : De Vlaamse Gemeenschap is in Brussel bevoegd voor de instellingen maar niet voor de personen. Indien dit voorstel van decreet aangenomen zou worden, dan zou het van toepassing zijn op de advocaten van Halle-Vilvoorde en niet die van Brussel. Dit zou leiden tot een verschillend reglement voor advocaten van dezelfde balie.

Mevrouw Geneviève Boliau : Dat is juist. Bovendien zijn er in Brussel bijna evenveel Nederlandstalige advocaten gevestigd als in Halle-Vilvoorde. Er zijn ook veel specialisten in familierecht in Brussel gevestigd. Binnen eenzelfde balie zou er dus een totaal andere reglementering gelden naargelang de vestigingsplaats van de advocaten, wat niet kan.

Mevrouw Patricia Ceysens : De heer Brouwers sprak dat de voorstellen zouden leiden tot meer betutteling in de vorm van psychosociale begeleiding. De partijen bij een scheiding zijn nu meer aan elkaar gewaagd, maar misschien is de vrouw in sommige relaties toch nog altijd een wat zwakkere partij. Dit geldt in elk geval voor de kinderen. Zelfs al kunnen volwassenen de spanningen van een scheiding misschien aan, dan lijkt voor de kinderen begeleiding wel zinvol. Men beseft vaak te weinig welke spanningen men overdraagt op de kinderen. Daarbij denk ik niet zozeer aan het ogenblik waarop de scheiding plaatsvindt, maar wel wanneer ze moet worden uitgevoerd, in de eerste plaats bij het uitoefenen van het omgangsrecht.

De heer Steven Brouwers : De koppels die besluiten tot scheidingsbemiddeling hebben de breuk al grotendeels emotioneel verwerkt. Ze zijn al toe aan de bespreking van de zakelijke aspecten. Voor een scheidingsbemiddeling is er bereidheid aan beide kanten nodig. Begeleiding met betrekking van de kinderen kan nuttig zijn, maar men mag dit niet veralgemenen.

Mevrouw Kathy Lindekens : Is het standpunt van de heer Brouwers dat psychosociale begeleiding voor de meeste koppels niet nodig is, niet ingegeven door louter juridische overwegingen ? Hoe ziet hij de belangen van het kind ?

De heer Steven Brouwers : Bij EOT zijn er meestal weinig problemen, ook niet voor de kinderen. De problemen zitten bij de zogenaamde vechtscheidingen. Begeleiding van de kinderen is vooral in die gevallen nodig. Maar dan zal men ook niet toekomen aan bemiddeling. Er zullen echter altijd wel mensen zijn die kiezen voor een vechtscheiding. Hoe in die gevallen de kinderen kunnen begeleid worden en over hun belangen gewaakt kan worden, staat ook niet in deze voorstellen van decreet.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter : Moet de federale wetgever een bepaling opnemen in het Burgerlijk Wetboek dat een scheiding alleen mogelijk is nadat er een akkoord bestaat over de kinderen en de begeleiding van de kinderen is ?

De heer Steven Brouwers : Men kan partners toch niet een scheiding onthouden omdat ze er niet in slagen een regeling voor de kinderen te bereiken. Dat zou de zaken alleen verergeren.

Mevrouw Marijke Dillen : De scheiding wordt geregeld door het Burgerlijk Wetboek. Dit is een federale bevoegdheid. Bovendien zijn advocaten en notarissen georganiseerd in federale beroepsverenigingen. In de memorie van toelichting bij het voorstel van decreet Swennen-Becq gaan de indieners vlug voorbij aan het probleem dat dit decreet zal leiden tot overschrijding van de bevoegdheden van Vlaanderen. Ze stellen immers dat advocaten en notarissen die als scheidingsbemiddelaars willen erkend worden, zich maar moeten onderwerpen aan de reglementen van de Vlaamse Gemeenschap. Als ze niet meer aan de voorwaarden beantwoorden, kan hun erkenning zelfs worden ingetrokken. Aan sommige Vlaamse advocaten, namelijk zij die niet in Brussel zijn gevestigd, kunnen dus eisen worden gesteld, die strenger zijn dan de eisen die worden opgelegd door de federale overheid. Zou dit decreet niet onmiddellijk worden aanhangig gemaakt bij het Arbitragehof ? Ik meen dat we onze tijd niet moeten verspillen aan voorstellen die toch vernietigd zullen worden. Is het mogelijk dat advocaten bij de uitoefening van een deel van hun beroep, namelijk het familierecht, eventueel aan extra tuchtstraffen onderworpen worden, bovenop de tuchtstraffen die eventueel worden opgelegd door de Orde van Advocaten ?

Als een koppel een beroep doet op scheidingsbemiddeling, komt er weliswaar een overeenkomst tot stand. In de praktijk geven veel van die overeenkomsten achteraf aanleiding tot conflicten over de kinderen en op financieel, fiscaal en soms zelf op vennootschapsrechtelijk vlak. De advocaat weet dat hij of zij beide partijen moet wijzen op alle mogelijke consequenties van de overeenkomst. Wanneer een scheidingsbemiddelaar niet over voldoende juridische competentie en ervaring beschikt, dan vrees ik dat dit tot veel problemen zal leiden.

Mevrouw Geneviève Boliau : De uitoefening van het beroep van advocaat is geregeld door de artikelen 428 tot en met 508 van het Gerechtelijk Wetboek. Bij de hervorming van de procedure met de invoering van het Gerechtelijk Wetboek zijn deze artikels zeer duidelijk geformuleerd door de wetgever. De balies vragen niet dat daar iets aan verandert. Op dit ogenblik wordt er veeleer gestreefd naar een eenduidige deontologie, niet enkel op federaal, maar ook op Europees vlak. We hebben nu al een Europese gedragscode. Het is ondenkbaar

dat slechts een deel van de advocatuur aan bijkomende eisen onderworpen wordt. Als dit voorstel van decreet goedgekeurd wordt, dan is er sprake van bevoegdheidsoverschrijding en dan zal dit voor het Arbitragehof gebracht worden. Dat is vrijwel zeker.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : De heer Brouwers stelt dat psychosociale begeleiding een vorm van betutteling inhoudt en dat we de reglementering niet mogen baseren op uitzonderlijke gevallen. Waarop baseert hij zich om te zeggen dat de koppels die behoefte hebben aan dergelijke begeleiding de uitzondering vormen ?

De heer Steven Brouwers : Ik baseer me op mijn praktijkervaring. De meeste mensen in een scheidingsprocedure weten wat ze willen. Ze weten ook hoe de verdeling moet gebeuren en hoe de relatie met de kinderen moet zijn. Bij bepaalde koppels zijn er fundamentele problemen, maar dat is mijns inziens een uitzondering.

Het is onmogelijk om te meten wie zware emotionele problemen heeft en wie niet.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : U spreekt dus enkel vanuit uw praktijkervaring ?

De heer Steven Brouwers : Dat klopt.

Mevrouw Geneviève Boliau : We hebben beide dertig jaar praktijkervaring in het familierecht. Meer en meer partners scheiden met onderlinge toestemming. Mensen met behoefte aan psychologische begeleiding zijn een minderheid in onze praktijk, waarin we toch allerlei mensen bijstaan. De regel moet gebaseerd zijn op de gewone koppels, niet op de uitzonderingen. Soms is het vanzelfsprekend nodig om snel te reageren in een crisis. Dit is de taak van de rechtbank. De vrederechter kan trouwens een belangrijke rol spelen. Na het vonnis van de vrederechter is onderhandelen over het algemeen veel gemakkelijker. Na het vonnis is er nog ruimte genoeg voor bemiddeling.

Mevrouw Sonja Becq : Als indieners van het voorstel van decreet hebben we helemaal niets tegen advocaten. We zijn wel voorstander van een goede hulpverlening aan koppels die scheiden. Er is immers vooral nood aan bemiddeling in de tijd tussen het moment dat koppels voor de rechter komen en de uiteindelijke beslissing. Hoe definiëren de sprekers scheidingsbemiddeling ? Gaat het uitsluitend om juridische hulpverlening ? En hoe kan het beroep van advocaat worden omschreven ? Mogen mensen uit de welzijnssector geen juridische hulp

aanbieden als ze geen advocaat zijn ? Ik stel deze vragen vooral om te laten aanvoelen hoe moeilijk een duidelijke definitie van scheidingsbemiddeling is, waarnaar de sprekers hebben gevraagd.

We delen de afkeer van de sprekers voor een wildgroei van allerlei bemiddelaars van twijfelachtig allooï. Maar het is toch ook een feit dat er zelfs bij EOT nog vaak problemen zijn, ondanks de overeenkomst. Waaraan zijn die problemen te wijten ? Men gaat er toch van uit dat de partners bij dit soort scheiding op een evenwichtige manier met elkaar kunnen overleggen ? Met ons voorstel proberen we een manier te vinden om het overleg te begeleiden zodat er betere overeenkomsten worden gesloten die achteraf tot minder betwisting aanleiding geven.

In hoeverre bestaat er in de advocatuur een specialisatie ? Kan iemand zich een specialist in scheidingszaken noemen ? Is het standpunt van alle Vlaamse balies daarover hetzelfde ?

Klopt het dat er een opleiding van 40 uur wordt georganiseerd om aan de vraag naar bemiddeling tegemoet te komen ? Waaruit bestaat die opleiding ? Ik neem aan dat een advocaat in de eerste plaats instaat voor de belangen van zijn cliënt, niet voor het zoeken naar een compromis.

De heer Steven Brouwers : Het is niet gemakkelijk om scheidingsbemiddeling te definiëren. Het is wel mogelijk om enkele noodzakelijke kenmerken op te sommen. Bemiddeling in het algemeen is een vorm van tussenpartijdige conflictenhantering die gecoördineerd wordt door een neutrale derde die tussen de partijen staat zonder enige andere machtsbron dan het akkoord van de partijen. Tussenpartijdige conflictenhantering heeft een contractuele basis. Een neutrale derde bemiddelt tussen de partijen in het geschil, maar kan behoudens een andersluidende overeenkomst tussen de partijen geen bindende uitspraken doen. Er bestaat een volstrekte geheimhoudingsverplichting als de overeenkomst niet uitloopt op een dading. Als de bemiddelingspoging mislukt herwinnen de partijen hun volledige contractuele vrijheid. De bemiddelaar moet ervoor zorgen dat de partijen inzicht verwerven in het standpunt van de tegenpartij. Ze moeten de kern van het geschil omschrijven en de partijen inzichten bijbrengen over hoe dit kan worden beslecht. Ze moeten de partijen confronteren met de beste en de slechtst mogelijke oplossingen, bijvoorbeeld in het geval dat er geen dading tot stand komt. Ze moeten alternatieven aanreiken die kunnen leiden tot een wilsovereenstemming tussen de partijen en eventueel helpen bij het opstellen

van een dading. Het is essentieel dat bij bemiddeling de nodige informatie wordt doorgespeeld en dat een gezamenlijk advies aan beide partijen wordt verstrekt. De bemiddelaar begeleidt de onderhandelingen en staat beide partijen bij voor de rechtbank. Al deze essentiële activiteiten van bemiddeling worden worden precies nu al door advocaten uitgevoerd. Daartoe moet zelfs de deontologische code van de advocaat niet worden aangepast.

Mevrouw Sonja Becq : Enkel dit laatste punt over de bijstand en vertegenwoordiging voor de rechtbank is exclusief aan de advocatuur voorbehouden.

De heer Steven Brouwers : In een aantal gevallen is dit inderdaad zo, maar bij een scheiding met wederzijdse toestemming niet.

Hoe komt het dat toch nog wijzigingen gevraagd worden aan overeenkomsten ? Zelfs een goede overeenkomst wordt soms gewijzigd omdat mensen evolueren.

De opleiding duurt 82 uren, waarna er nog in supervisie en terugkomdagen wordt voorzien. Er zijn twee centra : Antwerpen en Gent. In Gent is de band met de sociale sector sterker. De leden van de balie kunnen kiezen waar ze de opleiding volgen. Daarnaast mogen we de talrijke initiatieven van lokale balies niet vergeten. Die gaan dan voornamelijk over *alternative dispute resolution (ADR)*, in het Nederlands ook wel "anders dan naar de rechtbank" genoemd. Deze vorm van bemiddeling staat ook in de commerciële sector in de belangstelling.

Mevrouw Geneviève Boliau : Vrijwel in alle domeinen wordt meer en meer bemiddeld, omdat de rechtbanken overbelast zijn en de rechtzoekende een snelle oplossing wenst.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter : Is de definitie van het decreet dan te eng ?

De heer Steven Brouwers : Ze is niet nauwkeurig genoeg.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter : We kunnen ze uitbreiden.

Mevrouw Geneviève Boliau : Advocaten zijn het gewoon te bemiddelen en zijn er ook voorstander van.

Een advocaat heeft niet het recht als specialist naar buiten te treden. Intern weten wij uiteraard wel wie zich waarin heeft gespecialiseerd. De balies hebben

lijsten aangelegd met zogenaamde voorkeurmateries en het staat de advocaten vrij zich op te geven. Dit betekent echter niet dat de bestaande lijsten limitatief zijn en bovendien is niet iedere advocaat op de lijst ook echt gespecialiseerd.

We mogen het aantal overeenkomsten bij EOT dat gewijzigd wordt niet overdrijven. De meeste wijzigingen hebben betrekking op de kinderen. We kunnen dit niet uitsluiten met een scheidingsbemiddeling.

Er bestaat geen definitie van het beroep advocaat, maar er zijn drie belangrijke pijlers. Een advocaat moet onafhankelijk zijn, zich houden aan het beroepsgeheim en moet zich hoeden voor belangenconflicten. Deze drie waarborgen moeten in de definitie bemiddeling ingebouwd worden.

De heer Guy Swennen : Er is nogal wat commotie ontstaan over het voorstel dat ik samen met mevrouw Becq heb ingediend. Ik begrijp niet waarom. Advocaten kunnen verder bemiddelen en de Vlaamse Gemeenschap overschrijdt haar bevoegdheden niet. Omdat er een wildgroei is in het aantal niet-advocaten dat optreedt als bemiddelaar willen wij voor een juridische garantie zorgen. Daarnaast zorgen wij voor een kruisbestuiving met welzijn en het psychosociale vlak, wat de advocaten ten goede zal komen.

Wat is de oorzaak van al deze commotie ? Wordt de definitie die de advocaten voorstellen, ook toegepast ? Is die definitie controleerbaar ? Hoeveel advocaten hebben de opleiding tot scheidingsbemiddelaar al voltooid ? Mogen ze die titel ook vermelden op hun briefpapier ?

Mevrouw Geneviève Boliau : Zestig advocaten hebben de opleiding voltooid. De Nationale Orde heeft vorige week beslist dat ze op hun briefpapier, onder het woord advocaat, nog eens bemiddelaar in familiezaken mogen laten drukken. Onderaan de brief moeten ze onder hun handtekening bemiddelaar schrijven als ze als dusdanig optreden.

De heer Steven Brouwers : Volgens u heeft de omschrijving van scheidingsbemiddeling geen impact op de manier waarop nu EOT's gevoerd worden. Als ik de definitie lees, gaat het om activiteiten die ertoe strekken partners, die willen scheiden, via onderhandelingen te helpen komen tot een schriftelijk akkoord. Nu daag ik u uit om EOT anders te omschrijven. Advocaten, notarissen en rechters – iedereen die zijn beroep uitoefent – zullen de erkenning moeten hebben. Zo niet oefenen zij hun beroep illegaal uit en hieraan worden sancties ver-

bonden. Welke beroepsgroep zou niet steigeren als ze ineens hun activiteiten in de illegaliteit moet uitoefenen en blootgesteld worden aan sancties ?

De toepassing van onze definitie wordt gecontroleerd door een commissie voor scheidingsbemiddeling in de schoot van de Orde. Die commissie ziet erop toe dat de titel juist gebruikt wordt en dat de deontologie van de bemiddelaar eensluidend is.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter : Kan u ons de teksten hierover ter beschikking stellen ?

Mevrouw Patricia Ceysens : Er is een probleem met de definitie, die twee delen omvat. In het eerste deel is er sprake van onderhandelingen structureren. Dit weegt zwaarder dan bemiddeling. In het tweede luik is er sprake van bemiddelen in verband met het wijzigen van een gerechtelijk akkoord. Een bijkomend probleem is dat er in de Kamer een wetsvoorstel circuleert over echtscheidingsbemiddeling. In de voorstellen is sprake van scheidingsbemiddeling en uw reglement spreekt over bemiddeling in familiezaken. Er zijn dus nog serieuze problemen over de juiste definitie van de verschillende termen.

In het voorstel van de heer Swennen en mevrouw Becq geeft het bemiddelen zelf aanleiding tot sanctionering, niet het voeren van de titel.

Er is door de polyvalente centra een folder uitgegeven. De Vereniging van Vlaamse Balies stelt dat de advocaten geen reclame mogen maken. Wordt hier binnenkort nog iets aan gewijzigd ?

Men zal ook over subsidiëring moeten praten. Mogen we evoluties verwachten op gebied van pro deo-bemiddeling voor mindervermogenen ?

Mevrouw Geneviève Boliau : Advocaten zullen nooit wervende publiciteit mogen voeren. Ze mogen wel hun vaardigheden bekendmaken. Er is nu een reglement dat stelt dat publiciteit niet mag behalve in bepaalde gevallen. Het is de bedoeling om dit om te keren en te stellen dat publiciteit mag, maar enkel in bepaalde gevallen niet. Er was bijna een reglement goedgekeurd in de Nationale Orde. Door interne strubbelingen is dit niet gebeurd. De Vereniging van Vlaamse Balies verwacht een nieuw reglement in het voorjaar.

De advocatuur zal echter nooit publiciteit mogen maken zoals dat nu door sommige bemiddelaars gebeurt. Wat zij zeggen, is soms zelfs leugenachtig. We voorzien wel in een informatiecampagne, georganiseerd door de advocatuur op federaal vlak,

met folders en brochures. Dit is echter geen individuele reclame.

De heer Steven Brouwers : Er is niet in subsidies voorzien. Pro deo-bemiddeling kan enkel als beide partners ervoor in aanmerking komen.

De heer Guy Swennen : Het is niet de bedoeling om de scheidingsbemiddeling zelf strafbaar te maken maar wel het onterecht voeren van de titel. We zijn bereid het voorstel van decreet in die zin aan te passen, als het ter zake een technische fout bevat.

De heer Steven Brouwers : Bij de Nationale Orde wordt niet de titel scheidingsbemiddelaar gebruikt maar bemiddelaar in familiezaken.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter : Dan is het voorstel van decreet niet ruim genoeg.

De heer Guy Swennen : We zullen dit met de praktijk in overeenstemming brengen.

Mevrouw Marijke Dillen : De sprekers hebben enkel hun mening gegeven over het voorstel van de heer Swennen en mevrouw Becq. Mevrouw Ceysens heeft een ander voorstel geformuleerd waarin een opsplitsing gemaakt is tussen scheidingsbegeleiding, waarbij de sociale sector een belangrijke taak heeft en scheidingsbemiddeling, waar de advocatuur de belangrijkste rol speelt. Heeft u hierover een standpunt ?

Mevrouw Geneviève Boliau : Dat is inderdaad meer genuanceerd en daar kunnen we ons beter in terugvinden.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter : Mag ik u vragen om ons de opmerkingen die u bij dit voorstel heeft, schriftelijk te bezorgen.

2.1. Uiteenzetting door de heer Marc De Graeve en professor Hélène Casman van de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen

De heer Marc De Graeve, voorzitter van de Nederlandstalige Raad van de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen : Wij danken u dat wij de kans krijgen hier te spreken. We appreciëren de initiatieven van het Vlaams Parlement om de sector van de scheidingsbemiddeling te reguleren. De notaris is bij essentie de vertolker van het idee dat het in het recht veel beter is tot een overeenkomst te komen dan tot conflicten.

We stellen ons, wat betreft het voorstel van mevrouw Becq en de heer Swennen, vragen over de bevoegdheid van het Vlaams Parlement om volgens de gestelde definitie decretaal op te treden. Voor onze formele opmerkingen verwijs ik naar de nota die wij hebben opgesteld.

Veel belangrijker is natuurlijk de vraag van de heer Swennen daarnet waarom er zoveel commotie is. We hebben vorig jaar de heer Swennen en mevrouw Becq ontmoet. De commotie is in feite ontstaan over de definitie. Het notariaat heeft immers bij wet de bevoegdheid en de taak gekregen om overeenkomsten tussen de partijen authentiek vast te leggen en als raadsman van de partijen op te treden. Onder andere het Hof van Cassatie hanteert hierover een zeer strenge rechtspraak. Wij mogen dus niet louter notuleren. Maar volgens de definitie in het voorstel van decreet Swennen-Becq kunnen wij ons beroep niet meer uitoefenen.

Want alle activiteiten die leiden tot een overeenkomst – toch de wettelijke taak van de notarissen – vallen onder de definitie van dit voorstel. Er dient wellicht een nuance te worden aangebracht.

Dit betekent echter niet dat we volledig tegen het voorstel van decreet zijn. Niemand zal betwisten dat mensen in de pre-contractuele fase van een echtscheiding een beroep moeten kunnen doen op deskundigen inzake de psychologische en algemeen-maatschappelijke aspecten van die scheiding. Maar volgens ons is er een aparte regeling voor de contractuele fase nodig. Als partijen een beroep doen op een notaris, moet het mogelijk zijn dat deze hen kan begeleiden zonder dat hij daarvoor een bijkomende erkenning nodig heeft. Het kan niet de bedoeling zijn om twee soorten notarissen te creëren.

Professor Hélène Casman, Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen : Notarissen hebben veelal te maken met EOT en veel minder met zogenaamde vechtscheidingen. Mensen die naar ons toe komen, hopen tot een overeenkomst te komen. Ze kunnen ons wel diverse problemen voorleggen, die al dan niet onder onze wettelijk omschreven bevoegdheid vallen.

De omschrijving van de term scheidingsbemiddelaar moet worden gewijzigd. We hebben zes jaar universitaire opleiding gevolgd en drie jaar stage gelopen om vragen van juridische aard te kunnen beantwoorden. Het kan toch niet dat we een bijkomende – en overigens niet-juridische – opleiding moeten volgen om inzake juridische materies te bemiddelen en te wijzen op bijvoorbeeld de fiscale

consequenties van een bepaalde regeling. Als mensen ons echter daarenboven vertellen dat ze aan hun kinderen niet durven zeggen dat ze gaan scheiden, is het inderdaad onze taak om hen door te verwijzen naar een scheidingsbemiddelaar. Als u ons dan zegt : enkel naar een erkende want opgeleide scheidingsbemiddelaar, dan vinden wij dat uiteraard een goed initiatief van de Vlaamse overheid. Als evenwel na deze bemiddeling bepaalde afspraken worden gemaakt, moet het mogelijk zijn dat de notarissen hun adviesfunctie kunnen uitoefenen. Het kan toch niet de bedoeling zijn om ons dit te verbieden.

We zijn van mening dat de definitie van scheidingsbemiddelaar moet worden herzien. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen scheidingsbegeleiding en -bemiddeling. Voor dit laatste, het komen tot een akkoord en dit schriftelijk vastleggen, hebben we reeds een opleiding genoten. Dat is onze wettelijke bevoegdheid.

2.2 Bespreking

Mevrouw Sonja Becq : Ik denk niet dat u een specialisatie hebt : dit kan niet volgens de aard van het beroep. Bestaat er bij het notariaat een opleiding voor scheidingsbemiddelaar ?

Professor Hélène Casman : Er bestaat geen specifieke opleiding voor scheidingsbemiddeling. Onze hele opleiding en stageperiode zijn er echter op gericht om conflicten te vermijden en personen tot een akkoord te laten komen. Dit is inherent aan de opdracht en de ingesteldheid van iedere notaris.

Mevrouw Patricia Ceysens : Kunt u de pro deo-werking binnen het notariaat toelichten ?

De heer Marc De Graeve : Ik verwijs hiervoor ook naar onze schriftelijke nota. Velen weten wellicht dat ons professioneel statuut, onze organieke wet, aan wijziging toe is. Dit wordt momenteel behandeld door het federale parlement. Toen de kabinetsraad het wetsontwerp aanvaardde, werd hieraan de ontwikkeling van een systeem voor rechtshulp voor mensen zonder de nodige middelen gekoppeld. Dit zou gesubsidieerd worden door een fonds dat exclusief door de notarissen van geld zou worden voorzien. Als de regeling wet wordt, heeft deze ook betrekking op mensen die op ons een beroep doen voor een echtscheiding.

Blijkbaar weten de meeste mensen niet dat notarissen bij EOT altijd werken aan sociale tarieven. We

hebben hierover zelfs aanvaringen gehad met de balie, die ons verwijt aan ongeoorloofde concurrentie te doen. Een EOT, met de bemiddelingsfase, kost ongeveer 30 tot 40.000 frank voor beide partijen samen.

Afgezien van de beslissingen van het federale parlement kunnen er geen barrières bestaan om een beroep te doen op een notaris. We vinden het belangrijk dat mensen in een echtscheiding zich niet alleen psychologisch kunnen vinden in een bepaalde regeling, maar zich ook bewust zijn van de juridische gevolgen voor de verdere loop van hun leven. Als het Vlaams Parlement bekommerd is om het lot van deze mensen, rijst de vraag of het een goed idee is dat de federale wetgever mensen toelaat overeenkomsten te sluiten zonder de medewerking van gekwalificeerde juristen of notarissen.

Er zijn allerhande wetgevingen die ervoor zorgen dat men zich achteraf nog kan beklagen over bepaalde beslissingen, onder meer over aankopen. Voor de regelingsakte is iets dergelijks echter niet voorzien. Nochtans werkt men soms een regeling uit waarvan men de juridische consequenties niet inziet. Toch worden de beide partners aan dit akkoord gebonden, want het heeft de kracht van een vonnis.

3.1. Uiteenzetting door de heer Fons De Neve en mevrouw Carine Vansteenbrugge van de Bond van Grote en van Jonge Gezinnen.

De heer Fons De Neve, hoofd van de studiedienst van de Bond van Grote en van Jonge Gezinnen (BGJG) : Jaren geleden heeft de BGJG al een voorstel over scheidingsbemiddeling geformuleerd. Met het indienen van dit voorstel van decreet wordt volgens ons een belangrijke stap gezet. De BGJG is bekommerd om goede regelgeving over scheidingsbemiddeling. Dit komt voort uit onze zorg om de kwaliteit van het leven in gezinnen. Steeds meer relaties lopen stuk. Daarbij zijn heel wat kinderen betrokken. Bij een echtscheiding verdwijnen de kinderen naar het achterplan. Het is onze zorg dat kinderen zo weinig mogelijk nadeel ondervinden van de conflicten tussen hun ouders. We pleiten ervoor het belang van het kind te zien in een zo ruim mogelijk kader. Ouders, die ouders blijven, ook al worden ze ex-partners, moeten ertoe aangezet worden een overeenkomst te vinden die in het belang is van de kinderen. De huidige echtscheidingswetgeving werkt eerder conflictstimulerend. Dit is niet in het belang van het kind. Wij menen daarom dat een fundamentele wijziging van

de echtscheidingsprocedure noodzakelijk is. Ouders moeten een goede overeenkomst kunnen bereiken over de verdere uitoefening van hun ouderlijke rol. Scheidingsbemiddeling is daarbij belangrijk. Ook na de echtscheiding blijft bemiddeling belangrijk, voor het geval er conflicten zouden rijzen rond de uitoefening van het ouderlijk gezag. Wat ons betreft moet scheidingsbemiddeling dus vooral ouderschapsbemiddeling zijn.

Op dit vlak lijken er al allerhande initiatieven te bestaan. Wij ervaren dat er door de gezinnen gevraagd wordt bemiddeling te stimuleren en bekend te maken. De drempel is nog zeer hoog. Ongeacht het regelgevend kader pleiten wij voor voldoende middelen om goede bemiddeling mogelijk te maken.

Mevrouw Carine Vansteenbrugge, medewerker studiedienst Bond van Grote en van Jonge Gezinnen (BGJG) : De BGJG heeft de scheidingsbemiddeling steeds gezien als een poging om de partners ertoe aan te zetten hun problemen zelf op te lossen. Dat leidt op lange termijn tot betere resultaten. Maar een en ander heeft weinig zin zonder een kader voor de bemiddelaars. Wij denken daarbij aan deskundigheid, een deontologie, een overeenkomst met de cliënt, duidelijkheid over de uit te voeren opdracht, een infrastructuur en de integriteit van de dienstverlening. Nu kan iedereen aan scheidingsbemiddeling doen. Er bestaat geen reglementering, er zijn geen kwaliteitseisen.

Toen er twee jaar geleden twee voorstellen van decreet werden ingediend over de scheidingsbemiddeling, verheugde ons dit. De doelstellingen en de opzet van deze decreten strookten met onze visie. Deze voorstellen hadden echter nog een aantal zwakke punten. Met de samenvoeging ervan heeft men dit willen ondervangen. We zijn blij dat ook de vertegenwoordigers van de Orde van Advocaten willen ijveren voor een kwalitatief hoogstaande scheidingsbemiddeling en de wildgroei willen tegengaan. De vertegenwoordigers van de Federatie van Notarissen maakten een aantal constructieve opmerkingen waarmee we akkoord kunnen gaan. Ook dit voorstel van decreet bevat dus nog een aantal zwakke punten.

Belangrijk is wel dat ook de notarissen aanhalen dat mensen misschien nog andere dan louter juridische begeleiding nodig hebben.

We moeten vermijden dat de bemiddeling wordt uitgevoerd door mensen die niet deskundig zijn. Zo dreigen mensen tot een akkoord gebracht te worden dat juridisch niet klopt, dat fiscaal nadelig

is en dat de conflicten niet echt oplost. Wij menen dat mensen moeten leren hun conflicten op te lossen door een beroep te doen op bemiddeling. Niets belet dat voor de concrete overeenkomst een beroep gedaan wordt op of samengewerkt wordt met advocaten en notarissen. Dat wordt overigens ook niet uitgesloten in voorliggend voorstel van decreet. De deskundigheid van de verschillende bemiddelaars, of zij nu uit de sociale sector komen, advocaat of notaris zijn, ligt misschien op verschillende terreinen.

Als het decreet er komt, mag het enkel betrekking hebben op de basisvoorwaarden van scheidingsbemiddeling. Er moet gegarandeerd worden dat de verschillende vormen van bemiddeling naast elkaar kunnen blijven bestaan.

Tot slot wil ik benadrukken dat de Bond van Grote en van Jonge Gezinnen hier geen organisatiebelang verdedigt. Wel pleiten wij hier voor het belang van het kind en van mensen die een nieuwe kans willen.

3.2. Bespreking

Mevrouw Patricia Ceysens : Hoe ziet u het onderscheid tussen begeleiding en bemiddeling ?

Maakt u een onderscheid tussen de periode van de echtscheiding en de periode na de echtscheiding ? Waar ligt volgens u het cruciale moment voor het kind, tijdens of na de echtscheiding ?

Mevrouw Carine Vansteenbrugge : Wij vernemen vooral problemen na de echtscheiding, bijvoorbeeld omtrent het omgangsrecht. De bron ervan ligt evenwel in onopgeloste en onverwerkte conflicten die zich tijdens de echtscheiding hebben afgespeeld.

De heer Fons De Neve : Relatieconflicten zijn nooit goed voor de kinderen. Bij de behandeling van deze problemen moet men hun belang voor ogen houden. Bij de hersamenstelling van gezinnen doen zich geregeld loyauteitsconflicten voor, die precies het gevolg zijn van een onopgelost echtscheidingsconflict.

Mevrouw Carine Vansteenbrugge : Wij zien het onderscheid tussen begeleiding en bemiddeling niet zoals in uw voorstel van decreet. Voor begeleiding zoals in uw voorstel van decreet gedefinieerd volstaat de bestaande hulpverlening die door de sociale sector wordt aangeboden. Hiervoor is niets bij-

komend nodig. Inzake bemiddeling wel. Bemiddeling zorgt ervoor dat er tot een akkoord gekomen wordt. Er wordt informatie gegeven, geen advies zoals bij de notaris.

Mevrouw Patricia Ceysens : Is het ook aan de bemiddelaar om het contract op te stellen ?

Mevrouw Carine Vansteenbrugge : Dit is moeilijk te beoordelen. Dat hangt af van de deskundigheid van de bemiddelaar en de complexiteit van de situatie. Het belang van het kind moet centraal staan.

Mevrouw Veerle Heeren : Vindt de Bond buiten het beroepsgroepenprobleem nog andere knelpunten in de voorliggende voorstellen ?

Mevrouw Carine Vansteenbrugge : Het voorstel van mevrouw Becq en de heer Swennen kan op onze steun rekenen, omdat het de eerder genoemde bekommernis ten aanzien van het belang van de kinderen en de mensen die hun leven een nieuwe start willen geven, bevat. Wat door de andere beroepsgroepen ter zake wordt aangedragen, is voor ons bespreekbaar.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter : Moet volgens u de voorgestelde specifieke dienstverlening inzake scheidingsbemiddeling aansluiten bij de bestaande waaier van dienstverlening in het Vlaamse welzijnslandschap ?

Mevrouw Carine Vansteenbrugge : Het is goed dat er verscheidenheid is. Er is voor iedere vorm van bemiddeling een plaats in het geheel, op voorwaarde dat zij allen aan dezelfde basisvoorwaarden beantwoorden.

De heer Fons De Neve : Wij spreken ons niet uit voor deze of gene. Het is inderdaad wel zo dat allen dienen te conformeren aan de decretale kwaliteitsvoorwaarden. Daar staat echter tegenover dat zij dan ook allen, met inbegrip van de polyvalente centra, de nodige middelen en ondersteuning verdienen.

Mevrouw Patricia Ceysens : Uw standpunt tegenover het cruciale moment van het juridische contract blijft onduidelijk. Nochtans is het essentieel voor het belang van de kinderen dat dit degelijk en uitvoerbaar is.

Mevrouw Carine Vansteenbrugge : Wij gaan ervan uit dat dit contract in principe door elke bemiddelaar kan opgesteld worden.

Mevrouw Patricia Ceysens : Dit staat niet in de voorliggende voorstellen.

Mevrouw Carine Vansteenbrugge : Dit moet nog concreet ingevuld worden, zoals heel wat andere elementen trouwens. Het is inderdaad belangrijk dat het contract wordt opgesteld door iemand die deskundig is, ook inzake fiscaliteit bijvoorbeeld.

De heer Fons De Neve : Het is aan de parlementsleden om die kwesties uit te klaren. Ook de inbreng van de andere beroepsgroepen kan belangrijk zijn, op voorwaarde dat die gehonoreerd wordt binnen een decretaal opgelegd kader.

4.1. Uiteenzetting door mevrouw Ann Van Pelt en mevrouw Chris De Bruyne van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

Mevrouw Chris De Bruyne, scheidings-bemiddelaar bij het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk : Ik ben jurist en scheidingsbemiddelaar. Ik geef de door de Orde van Advocaten georganiseerde opleiding scheidingsbemiddeling voor advocaten. Scheidingsbemiddeling betekent dat er een proces wordt opgezet dat ertoe moet leiden dat mensen zelf ethisch en efficiënt onderhandelen. Scheidingsbemiddeling is gesteund op drie ethische principes : 1. de mensen moeten zelf onderhandelen, 2. beide partners hebben evenveel invloed op de onderhandelingen, en 3. ze zijn beiden goed geïnformeerd.

Mevrouw Ann Van Pelt, stafmedewerker Steunpunt voor Algemeen Welzijnswerk : Het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk presenteerde onlangs een visietekst over scheidingsbemiddeling in het algemeen welzijnswerk. Dubbel uitgangspunt is de overtuiging van het belang van het aanbieden van kwaliteitsvolle scheidingsbemiddeling als dienstverlening aan het ruime publiek en het garanderen van de vrijheid in de keuze van de bemiddelaar voor de cliënt.

Scheiding is een bron van heel wat onwelzijn en is in die zin een actueel thema in het welzijnswerk. Scheiding wordt niet langer uitsluitend beschouwd als een juridisch proces. Het omvat zowel psychosociale als financiële en economische aspecten. Behalve de partners zijn ook de andere familieleden, en vooral de kinderen, betrokken partij. Internationaal onderzoek toont aan dat kinderen na een scheiding het best evolueren wanneer ze zich niet geklemd voelen in het ouderlijk conflict, wanneer ze met beide ouders een positieve band kunnen

onderhouden en wanneer er geen financiële problemen zijn. Een positieve ontwikkeling van de kinderen hangt in grote mate af van de constructieve stijl van de ouders om om te gaan met conflicten.

Welzijnswerkers vinden hierin een legitimatie om aan scheidingsbemiddeling te doen. Het is nl. een vorm van alternatieve conflictoplossing en omvat methodes die partijen toelaten hun geschillen te regelen en toch tegelijk de onderlinge dialoog gaande te houden. Zoals mijn collega al heeft duidelijk gemaakt is scheidingsbemiddeling een proces waarbij een bemiddelaar helpt om ethisch en efficiënt te onderhandelen. Daartoe moet de bemiddelaar beschikken over de nodige – zeer beroepseigen – psychologische vaardigheden m.n. om ouderschap en partnerschap te ontkoppelen en om een onderhandelingsproces te beheren. Die vaardigheden die nieuw zijn, zowel voor psychologisch als juridisch geschoolden, vergen een specifieke opleiding.

Het Algemeen Welzijnswerk heeft op de zorg voor kwaliteitsvolle scheidingsbemiddeling ingespeeld door een ondersteunende vorming te organiseren voor scheidingsbemiddelaars. Toen het organiseren van scheidingsbemiddeling bij besluit van 21 september 1994 van de Vlaamse regering tot uitvoering van het decreet van 24 juli 1991 betreffende het Algemeen Welzijnswerk werd toevertrouwd aan de ambulante polyvalente centra, bouwden de toenmalig gesubsidieerde FCLG en FCGSO deze bemiddeling uit. Er werden ook bijkomende vormingsmogelijkheden, supervisie en intervisie georganiseerd.

Binnen de eigen sector zag het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk de zorg voor kwaliteitsvolle scheidingsbemiddeling – in eerste instantie – voldoende gegarandeerd door de eigen regelgeving. Omdat het hier echter een sectoroverschrijdende activiteit betreft van verschillende beroepsgroepen, ondersteunt het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk het voorliggende voorstel van decreet. Het legt immers gelijke kwaliteitseisen op aan de verschillende soorten bemiddelaars.

De cliënt moet de vrijheid hebben om zijn scheidingsbemiddelaar te kiezen. Een blijvend gedifferentieerd aanbod van scheidingsbemiddeling, o.m. ook geconsolideerd in het algemeen welzijnswerk, is dan ook wenselijk. Diverse beroepsgroepen – welzijnswerkers, advocaten en notarissen – die vanuit hun eigen achtergrond en denkkader verschillende accenten leggen, kan de rijkdom aan aanbod en de keuzevrijheid voor de cliënt alleen maar vergroten. De eigen accenten die door elk van die be-

roepsgroepen kunnen worden gelegd zullen voornamelijk betrekking hebben op het derde ethische principe, nl. ervoor zorgen dat beide partners even goed geïnformeerd zijn.

Het voorliggende voorstel van decreet formuleert sectoroverschrijdende kwaliteitseisen die de erkenning mogelijk maken van een individuele scheidingsbemiddelaar of van een scheidingsbemiddelingsorganisatie. De keuzevrijheid wordt daardoor gegarandeerd. Een bepaalde beroepsgroep zal immers moeilijker de uitvoering van de scheidingsbemiddeling kunnen opeisen of controleren.

We vinden het voorliggende voorstel van decreet positief omdat het tegemoet komt aan de twee uitgangspunten die ik in mijn inleiding heb geformuleerd.

4.2. Bespreking

Mevrouw Patricia Ceysens : U stelt een overeenkomst op met de koppels. Hoe belangrijk is het moment van het opstellen van zo'n contract ? Hoeveel sessies zijn er nodig om tot zo'n contract te komen ? Wat is de prijs ervan ? Hoe zit het met de reclame voor scheidingsbemiddeling ? En wat met de beroepsaansprakelijkheid : wat zijn de gevolgen als er in het contract fouten binnensluipen ? Hoe zit het met de geheimhouding ?

Mevrouw Chris De Bruyne : We verspreiden geen reclame, maar informatie. We hoeven immers niet te werven : de wachtlijsten staan overvol.

Er zijn twee soorten overeenkomsten : het contract tussen de partners met hun scheidingsafspraken en de overeenkomst tussen enerzijds de partners en anderzijds de scheidingsbemiddelaar. In deze laatste overeenkomst engageert de bemiddelaar zich dat het de bedoeling is om de betrokkenen efficiënt en ethisch te laten onderhandelen. Bovendien omvat de overeenkomst afspraken in verband met de geheimhouding. Er wordt gevraagd om in de periode van de bemiddeling geen echtscheidingsprocedure op bepaalde gronden te beginnen. Natuurlijk mag intussen wel informatie worden ingewonnen bij advocaten, notarissen, kinderpsychologen enzovoort. De informatie die tijdens de bemiddeling wordt verzameld mag achteraf niet worden gebruikt bij een echtscheiding op bepaalde gronden. Bovendien wordt afgesproken dat de bemiddelaar nooit als getuige zal optreden. De overeenkomst is een erepact. Over het algemeen wordt het door de betrokkenen gerespecteerd. De betrokken worden

geïnformeerd over de beroepsaansprakelijkheid. Voor bemiddelaars in loondienst, bij een centrum algemeen welzijnswerk is de aansprakelijkheid geregeld via hun statuut als werknemer. De zelfstandige bemiddelaars zorgen er zelf voor dat ze hun aansprakelijkheid verzekeren.

De afspraken kunnen op papier worden gezet. Ik doe dat zelf, omdat ik er uiteindelijk voor gestuurd heb. De wet bepaalt dat gehuwden voor een echtscheiding door onderlinge toestemming zelf hun verzoekschrift en voorafgaande definitieve afspraken kunnen noteren, ondertekenen en indienen bij de rechtbank van eerste aanleg. Ik wil dit echter niet banaliseren. Bemiddelaars moeten wel over voldoende juridische knowhow beschikken. Daarnaast zou een bemiddelaar ook moeten weten hoe ouders over een scheiding kunnen spreken met hun kinderen. Dit betekent echter niet dat de cliënten geen bijkomend juridisch advies mogen inwinnen. Maar dat is toegevoegde knowhow. Het onderhandelingsproces wordt beheerd door één persoon. Wettelijk is dit toegestaan en bovendienervaart iedereen zijn scheiding als een complex maar samenhangend geheel. Bepaalde bemiddelaars maken zelf een overeenkomst op of doen dat samen met een jurist, een notaris, een advocaat. Er zijn verschillende modellen.

Bemiddeling bestaat uit minstens drie vergaderingen, maar gemiddeld zijn dat er tien. Uitzonderlijk duurt een bemiddeling twee jaar. De mensen bepalen zelf het tempo. Bij mij duurt een gesprek zestig minuten, maar dat is afhankelijk van het centrum en de werkwijze van de bemiddelaar. Niet alle centra vragen een bijdrage van de cliënt, andere werken aan een sociaal tarief. Bij ons kost het 250 tot 2000 frank per uur.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter : Komen de mensen alleen of als koppel ? Hebben ze vooraf al een advocaat of notaris geraadpleegd ? Doen ze dat tijdens de bemiddeling ?

Mevrouw Chris De Bruyne : Mensen komen rechtstreeks bij ons of worden doorverwezen. Dit betekent niet dat ze vooraf weten wat scheidingsbemiddeling is, vaak kloppen ze bij ons aan met de vraag wat hun rechten zijn.

Het is heel belangrijk dat in de eerste fase gezocht wordt naar een gepast oplossingskader. We zorgen ervoor dat zij kunnen afspreken op welke manier zij hun meningsverschillen, hun inhoudelijk conflict gaan oplossen. Er zijn verschillende mogelijkheden : elk één advocaat voor echtscheiding door onderlinge toestemming of voor echt-

scheiding op basis van feiten, samen naar één notaris voor echtscheiding door onderlinge toestemming, samen naar één advocaat-bemiddelaar, of samen naar één welzijnswerker-bemiddelaar. De eerste taak van een bemiddelaar is zoeken naar een oplossingskader en niet onmiddellijk naar een oplossing.

Mevrouw Patricia Ceysens : Treedt u ook vaak op na een scheiding ? Zijn de problemen dan groter ?

Mevrouw Ann Van Pelt : De meerwaarde van scheidingsbemiddeling bij het Algemeen Welzijnswerk ligt in de inbedding in de ruimere context van het ambulant gezins- en relationeel welzijnswerk. Bij problemen na een scheiding kunnen betrokkenen gemakkelijk worden doorverwezen naar o.m. een (relatie)therapeut.

Mevrouw Chris De Bruyne : Het valt voor dat afspraken of rechterlijke beslissingen i.v.m. de kinderen na een echtscheiding niet goed worden nageleefd. Onze hypothese is dat de afspraken blijkbaar niet (of niet meer) aangepast zijn aan de situatie. Dus zoeken we naar nieuwe afspraken. Dat gebeurt op initiatief van de ouders of op suggestie of verwijzing van de rechter (vrede- of jeugdrechter). Dat noemen we ouderschapsbemiddeling. In Gent loopt er een proefproject.

5.1. Uiteenzetting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris van het Vlaams Parlement

Mevrouw Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris van het Vlaams Parlement : Ik vreesde al dat mijn plaats op de lijst overeenkwam met de plaats van het kind in de maatschappij. Het is niet mijn taak me bezig te houden met iedere punt of komma van dit decreet, maar wel met de plaats van het kind.

Het is spijtig dat deze discussie is verworden tot een corporatistische discussie. Ik sluit mij aan bij de mensen van de Bond : uiteindelijk speelt het geen rol wie bemiddelt. Ik vraag enkel aandacht voor het kind. Bemiddeling moet gesubsidieerd worden in het belang van het kind. Zij beschikken niet over een eigen inkomen en zijn afhankelijk van hun ouders of bepaalde beroepsgroepen.

Er zijn cijfers over het aantal echtscheidingen, maar het is een teken aan de wand dat niemand precies weet hoeveel kinderen daarbij betrokken zijn.

In het algemeen kunnen we de inhoud en de toelichting van het voorstel van decreet Swennen-Becq onderschrijven. De inhoudelijke uitwerking wordt echter voor een belangrijk deel doorgeschoven naar de regering. Ik zou toch willen vragen dat de regering de opmerkingen die vandaag gemaakt zijn, dan ook te horen krijgt.

Het is belangrijk dat bij de bemiddeling de krachten van de verschillende beroepscategorieën gebundeld worden. Juristen zijn niet altijd het best geplaatst om om te gaan met de behoeften en belangen van kinderen. Door een bundeling van de krachten hoop ik dat voordeel kan gedaan worden bij de vermenging van de eigenheid en attitudes van de groepen. De vraag is bijvoorbeeld of advocaten, die meestal optreden voor één partij, in staat zullen zijn om te voldoen aan de vereiste van meerzijdige partijdigheid.

De inhoudelijke criteria voor de opleiding, erkenning en de bemiddeling zelf moeten voldoen aan de bepalingen van het internationaal verdrag inzake de Rechten van het Kind. Bepaalde artikelen primeren zelfs op de wetgeving van de landen. Artikel 3 van dit verdrag handelt over de belangen van het kind. De artikelen 5 en 18 wijzen op de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders en de verplichting van de staat om de ouders hierin te ondersteunen. Artikel 9 stelt dat kinderen niet gescheiden mogen worden van hun ouders, tenzij in bepaalde gevallen zoals mishandeling of scheiding van de ouders. In die gevallen moeten zij zelf hun stem kunnen laten horen.

Artikel 12 geeft het kind spreekrecht over alle aangelegenheden die het kind aangaan. Kinderen hebben het recht op een eigen mening. Zij mogen hun mening vrij uiten en men moet aan hun mening een passend belang hechten.

Kinderen moeten ook betrokken worden in echtscheidingen die zich louter op niveau van de rechtbank afspelen. Zij kunnen nu reeds door de rechter gehoord worden maar dit recht is niet afdwingbaar. Dit is echter federale materie. Ik wil niet zeggen dat kinderen juridische partij moeten zijn en beslissingen en verantwoordelijkheden moeten nemen. Zij beleven de scheiding echter wel mee, misschien meer dan de partners want zij willen de scheiding niet.

Kinderen zijn vaak niet getraumatiseerd door de echtscheiding zelf maar door de manier waarop. Elke tussenkomst, die het conflictgehalte doet afnemen, is in het belang van het kind. Indien zij daarenboven de ruimte krijgen om zelf verklarin-

gen te doen en hun belevingen te vertellen, komen we dichterbij de bepalingen van het verdrag.

Dat kinderen schade lijden door scheidingen wordt bewezen door wetenschappelijke literatuur en blijkt ook uit de praktijk. In de korte tijd dat het Kinderrechtencommissariaat bestaat, zijn er een veertigtal dossiers binnengekomen, die bijna allemaal handelen over omgangsrecht. De problemen ontstaan niet door gebrekkige overeenkomsten en wetten maar doordat één van de uitvoerders te kwader trouw handelt. Er moet gewerkt worden aan houding en attitudes. Dit past beter in de sociale sector dan in de louter juridische sector. Het gaat hier over meer dan enkel EOT.

Binnen de bemiddeling zijn kinderen wel partij en volgens het Kinderrechtenverdrag hebben zij recht op hulpverlening en informatie. De dienstverlening moet er niet enkel zijn voor de partners maar ook voor de kinderen. Ook zij hebben recht op privacy, ook bij hen gelden de regels van het beroepsgeheim.

Het voordeel van bemiddeling is dat dit een positieve bijdrage is aan co-ouderschap. Hoewel co-ouderschap juridisch geregeld is, gaat het in de praktijk slechts om 10 percent van de echtscheidingen op basis van feiten. Alternerend ouderschap overheerst nu.

Er zijn verschillende andere voordelen. De kinderen voelen zich niet geklemd in het conflict tussen hun ouders. De partner- en ouderrol worden ontkoppeld. Er is blijvend contact mogelijk met beide ouders. De kinderen kunnen zelf opgevangen worden met hun vragen en behoeften. Ze kunnen hun verhaal kwijt. Ze kunnen ook zelf een inbreng doen bij de oplossing van het scheidingsprobleem. Volwassenen zijn immers geneigd om de capaciteiten van kinderen te onderschatten. Kinderen maken soms opmerkingen die bijdragen tot het oplossen van fundamentele problemen.

5.2. Bespreking

Mevrouw Patricia Ceysens : Ik heb de indruk dat u het ruimer ziet en het ook over omgangsbegeleiding heeft na de scheiding.

Het is in het belang van de kinderen dat ook de akte goed opgesteld is. Een goede akte voorkomt immers problemen en conflicten, ook jaren na de scheiding. Nuanceert u niet teveel het belang van de akte ? Het lijkt verder eigenaardig dat u, net nu

men kinderen tracht te betrekken bij de procedure, de rechtbanken wil uitschakelen.

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Ik kan op de drie vragen één antwoord geven : preventie. Als de bemiddeling bij de echtscheiding goed gebeurt, zullen er zich nadien minder problemen voordoen en zal er minder nood zijn aan ouderschapsbegeleiding.

Ik onderschat het juridisch belang van de akte niet, maar het opstellen ervan mag geen monopolie zijn van advocaten en notarissen. Ik wil vermijden dat het een debat wordt over het afschermen van beroepsgroepen. Een juridisch geschoold iemand kan de akte ook opstellen. Vandaar mijn pleidooi voor multidisciplinariteit.

Wat het hoorrecht en de vertaling in het Burgerlijk Wetboek betreft, stellen sommigen dat het wel erg is dat het kind naar de rechtbank moet om zijn verhaal te doen. In de praktijk echter blijkt dat ouders die in een echtscheidingsprocedure verwickeld zijn, hun frustraties vaak niet opzij kunnen zetten om naar hun kinderen te luisteren. Aan het kind moet dan ook de mogelijkheid worden gegeven om zijn verhaal te doen, maar ik vind dat het hiervoor niet moet wachten tot het voor de rechtbank komt. Als een kind wordt gehoord in het kader van een bemiddeling, kan de rechtbankprocedure wellicht worden vermeden.

De heer Guy Swennen : U haalt als cijfer voor co-ouderschap 10 percent aan. Bedoelt u dat 10 percent kiest voor co-ouderschap of voor alternerende bewaring als modaliteit ? Waar haalt u deze cijfers vandaan ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : De cijfers zijn afkomstig uit een onderzoek van advocaat De Wolf over echtscheiding op basis van feiten. Uit dit onderzoek blijkt dat het principe van co-ouderschap minder wordt toegepast dan het alternerend uitoefenen van het hoede- en bezoekrechten. Blijkbaar volstaat de wetgeving niet om de praktijk te wijzigen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goeij, voorzitter : Ik veronderstel dat er nog heel wat vragen zijn, die nog aan bod kunnen komen tijdens de discussie in de commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin. We zullen de opmerkingen alleszins verwerken in het uiteindelijke voorstel van decreet.

De verslaggever,

De voorzitter,

Veerle HEEREN Trees MERCKX-VAN GOEY
